

Aanleg en beheer - grote graanakkers

Er is grond beschikbaar en de aanleg van een akker kan beginnen. Wat heeft u voor ogen? Een akker waarin de biodiversiteit prioriteit heeft (maar ook geoogst moet worden), of waarin de productie van het te telen gewas voorop staat (met natuurlijk plaats voor daarbij behorende flora en fauna).

Het is ook belangrijk te weten welke grondsoort u ter beschikking hebt en wat de toestand ervan is. Niet elk gewas en ras gedijt goed op iedere grondsoort. Als een perceel elk najaar zeer nat en drassig is kunt u beter een zomergraan telen dan een wintergraan. Op droge percelen kan een beter resultaat gehaald worden met de inzaai van wintergraan. Achterhaal of de akker veel ongewenste onkruiden heeft of juist een relatief "schoon" perceel is. Vergeet niet in kaart te brengen welke gewassen de laatste jaren verbouwd zijn op uw nieuwe akker, want vruchtwisseling en een juiste vruchtopvolging is belangrijk.

Afhankelijk van uw hoofddoel, de grondsoort en de onkruiddruk op uw perceel zal de specifieke aanleg en het beheer verschillen. U kunt hierover contact opnemen met één van onze experts.

Vorbereiding

Er zijn vele manieren om de grond te bewerken, maar het valt aan te bevelen er een te kiezen die zo min mogelijk bodemverdichting veroorzaakt. Een goede structuur is heel belangrijk. Grondbewerking is noodzakelijk om een mooi zaaibed te maken waarin het zaadgoed goed en snel kan kiemen en groeien. Op sommige grondsoorten groeit een grote hoeveelheid ongewenste soorten. Door een aantal keren de grond te bewerken voor het eigenlijke zaaien (vals zaaibed) kan dit onkruid onderdrukt worden. Het gekiemde onkruid kan dan voor het zaaien verwijderd worden. Indien biodiversiteit uw prioriteit is, zal de grondbewerking minder intensief zijn. De grondbewerking bestaat uit ploegen en het daarna klein maken van de kluiten met een eg.

Bemesting

Om met enig succes graan te kunnen telen moet de bodem tamelijk voedselrijk zijn. Maar dat betekent in de huidige omstandigheden niet zonder meer dat een jaarlijkse bemesting nodig is. De praktijk leert dat de bodem in ons land als gevolg van decennia lange bemesting met kunst- en drijfmest doorgaans veel te voedselrijk is voor akkers met oude graanrassen. Melde en akkerdistels gedijen dan ook uitstekend op deze percelen en daar zult u met name in de eerste jaren zeker last van krijgen. Legeren door overbemesting en/of door klimmende ongewenste onkruiden komt vaak voor op te voedselrijke percelen. Het is dus wel zaak om iets te weten over de voorgeschiedenis van het perceel. Een bodemmonster analyseren kan natuurlijk ook, maar beschouw elk bemestingsadvies met argwaan, zeker wanneer u een bloemrijke akker voor ogen staat. De adviezen zijn afgestemd op productierassen in de reguliere landbouw. Is het perceel echt te schraal en te arm aan voedingsstoffen dan zult u moeten bemesten. Goed gecomposteerde stalmest is natuurlijk dan de aangewezen mest.

Onderdrukken van ongewenste soorten

Gebruik meer zaadgoed dan gangbaar en zeker bij percelen waar veel ongewenste soorten groeit. Dat betekent overigens niet dat er dan geen ruimte meer zal zijn voor de gewenste bloeiende akkerkruiden, zoals korenbloem en klaproos, als zij al voorkomen op uw nieuwe akker. Zaai dan ook niet op rijen, maar breedwerpig of in rasterpatronen. *

Voorafgaand aan de uitzaai is het ook raadzaam zo vaak als mogelijk een vals zaaibed te maken. De bodem zaaiklaar maken, wachten tot ongewenste onkruidzaden gekiemd zijn en wederom een mooi zaaibed maken. Onkruid eggen met eg of de speciale wiede eg in het gewas levert ook al een fikse vermindering van onkruid op. Deze werkzaamheid wel uitvoeren in hetzelfde tempo als dat van een normale wandeling. Een hoger tempo veroorzaakt uitdunning van het gewas. Hakken van ongewenst onkruid tot vlak voor de oogst is zeker noodzaak. Verwijder zeker de distels, melde, ridderzuring en wikke op deze wijze voor dat zij zaad vormen.

Zaaien

Dit is altijd een discussie punt. Hier wordt zeer divers over gedacht. Menigeen stelt dat zo'n 100 kg zaaigoed per ha zo'n beetje het maximum is. In de moderne landbouw zaait men veel meer. Afhankelijk van gewas en ras soms wel 175 kg per ha.

In echte reservaatkassen, waar de biodiversiteit voorop staat, worden overigens in lagere dichtheden gezaaid dan 100 kg. Dat is in die specifieke akkers overigens alleen zinvol als er een evenwichtige en relatief voedselarme situatie is. Dit is absoluut geen optie wanneer een zwaar bemest akker- of weiland moet worden omgevormd tot een soortenrijke akker. In zulke gevallen is het raadzaam om gedurende de eerste jaren veel meer kg te zaaien dan 100 kg per ha, mogelijk zelfs meer dan de reguliere landbouw doet.

Houd er rekening mee dat niet elke uitgezaaide graankorrel kiemt of het kiemproces doorstaat. Vogel- en insectenvraat aan het net uitgezaaide graan en aan de netgekiemde graankorrels leveren nog extra "verlies" op. Op rijen zaaien met een machine levert een mooie gelijkmatige verdeling op. Dit kan ook verkregen worden met breedwerpig zaaien. Het correct breedwerpig zaaien met de hand is een kunst die niet meer door velen beheerst wordt. Het gebruik van een pendelstrooier of het afkoppelen van de zaaipijpen van de stortbak van een antieke zaaimachine kan uitkomst bieden en een heel bevredigend resultaat opleveren. Het zaaigoed moet dan door eggen ondergewerkt worden in het zaaibed.

Heel belangrijk is het gebruik van goed geschoond zaaigoed. Ongewenste onkruid heeft ieder al meer dan genoeg en dit van de ene naar de andere perceel verslepen heeft weinig zin. Als specifieke akkerplanten niet voorkomen in uw akker en u wilt ze graag herintroduceren en het is ook ecologisch verantwoord koop dan zaaigoed. U kunt natuurlijk ook eerst nagaan hoelang zaad van deze soorten in de grond overleeft en wacht dan enkele jaren om te bezien of zij toch nog misschien voorkomen in de zadenbank van uw akker en vanzelf terugkeren.

Onderhoud

Een akker vraagt onderhoud. Ploegen, een niet kerende grondbewerking, eggen, zaaien, hakken, maaien, oogsten, etc. zijn natuurlijk afhankelijk van de mogelijkheden die u zelf heeft of die anderen u kunnen bieden. Niets geeft meer voldoening dan alle werkzaamheden zelf of met noaberhulp gedaan te krijgen. Een loonwerker inschakelen kan ook, maar realiseer u dat hun vaste klanten met vele hectaren altijd voor gaan en dat zij niet voor een eenmalige actie hun werktuigen gaan afstellen voor een klein perceel waar een niet reguliere teelt plaatsvindt. Historische verenigingen kunnen wellicht de helpende "machine" leveren.

Hoe ook gewend of gekeerd, er is voortdurend werk aan de winkel.

Oogst

Enkele suggesties hoe te oogsten:

Kleine percelen	aren plukken en nadrogen op krant
Grotere percelen	zicht en zichthaak, handmatig schoven binden en nadrogen in hok of schelf op de akker
Grotere percelen	zichtmachine getrokken door paard of tractor, handmatig schoven binden en nadrogen in hok of schelf op de akker
0,5 ha en >	zelfbinder getrokken door paard en tractor, mechanische binding van de schoven en nadrogen in hok of schelf op de akker
0,5 ha en >	maaidorser, nadrogen op betonnen of houten vloer of in een drogerij. Dit is een must, want het graan kan wel droog wezen maar de mee gedorsen onkruidzaden zorgen voor een veel te hoog vochtgehalte waardoor er binnen 24 uur broei ontstaat en de kwaliteit van het graan met grote sprongen achteruit gaat.

Enkele suggesties wanneer te oogsten:

Kleine percelen	aren droog en korrel afgerijpt (korrel tussen tanden kapot bijten - moet knappen)
Grotere percelen	gewas droog en korrel bijna afgerijpt, stro mag nog gedeeltelijk groen zijn, schoven op akker na laten drogen en aansluitend dorsen met vlegel of droskast
0,5 ha en >	korrel moet afgerijpt zijn en <15% vocht bevatten

De afzet van het graan is mits goed gewonnen geen probleem. Biologische veehouders en hobby dierhouders zijn altijd wel geïnteresseerd.

N.B.

Oogsten is het mooiste wat er is, maar geeft ook heel veel werk en het moet altijd nu gebeuren en nooit morgen. Het weer en de afrijping van het graan bepalen wanneer u aan de slag moet. Tref daarom altijd uw voorbereidingen ruim vooraf.

Komt U er niet helemaal uit?

Deelnemers van het netwerk de Bekoring willen u graag adviseren. U vindt hen op www.deoerakker.nl, bij Netwerk de Bekoring